

Es turpinu uz tēva mājām iet...

Aldis Pušpurs, novadpētnieks

Balvi, 2022

Kā cīruls gaisā paceļos,
Kā grieze zālē paslēpjos-
Te mana iemīlētā zeme
Es citu nevēlos.

Alberts Kreņevskis

Laikā, kad nosacīti neprognozējama ir katras vietas turpmākā attīstība, neviļus gribas salīdzināt un pētīt kā tad bija agrāk. Ar ko varam lepoties paskatoties gadiem pāri atpakaļ. Un man ir kāda milzīga priekšrocība šajā ziņā un tā bija zemes reforma. Apzināt mūsu puses vērtības cilvēkos radīja apstākļi, ka vairums no te kādreiz dzīvojošo ģimeņu pārstāvjiem ieradās Susāju pagastā lai pieteiktos uz bijušo zemes īpašumu. Kā zinām, Susāju pagasta teritorija ir daļa no bijušā Viļakas pagasta. Mana darba pirmajos gados Susāju ciema padomē kā autoritāte ar saknēm Susāju pagastā bija ārsts narkologs Emilijans Brokāns. Par citiem nekas manās ausīs nenonāca. Kā minēju iepriekš, zemes reforma bija īsts sprādziens mūspuses ievērojamo cilvēku apzināšanā. Izņēmums bija katoļu bīskaps Valerjans Zondaks. Kā zināms viņam pēcnācēju nevarēja būt, bet par viņu zināšanas iegūtas atmodas sakarā. Nu par katru no cilvēkiem, kuru devums, pēc manām domām, un ne tikai ir tā vērts lai viņus te atzīmētu.

Spējīgie, centīgie bija ne tikai pa vienam ģimenē, bet arī pa divi. Mūsu pagastā no Irikavas ciema Jūlija un Antonijas Mieriņu ģimenes trijiem bērniem divas meitas **Austra** 16.02.1926.-19.08.2012. un **Zigrīda** 02.10.1936. izcīnījušas paliekošu vietu Latvijas vēsturnieku saimē. Abas vēstures zinātņu doktores.

*Austra Mieriņa, iestājoties darbā
Zinātņu akadēmijas Vēstures
institūtā 1950. gada 1. augustā.*

Austra - Latvijas agrāro attiecību pētniece, **Zigrīda** - arheoloģe, Cēsu senvēstures pētniece.

Svilpovas ciemā Aloiza un Emīlijas Zondaku ģimenē dzimušas māsas Biruta un Nīna. **Biruta Jansone** (29.01.1950.-08.07.2019.) lauksaimniecības zinātņu doktore.

Birutas Jansones vadībā izvērsusies plaša starptautiska sadarbība ar dažādu Baltijas, Eiropas, Skandināvijas valstu un Kanādas selekcionāriem un sēklaudzētājiem par daudzgadīgo zālaugu izejmateriāla apmaiņu, šķirņu salīdzināšanu, ģenētiskajiem resursiem u.c. jautājumiem. Pateicoties viņai, izdevies noslēgt līgumus ar Kanādas uzņēmējiem par četrus mūsu zālaugu šķirņu audzēšanu un pavairošanu Kanādā.

Ņina Rakstiņa (10.01.52.-28.03.18.)

Pēc Alūksnes RARA vadītājas ilgus gadus bija ZM Lauku atbalsta dienesta vadītāja.

Susāju ciemā Donata un Agatas Zondaku ģimenē 1908.g. 02.04. piedzima dēls **Valerjans**. Skolas gaitas – Eržepoles tautskola; Viļakas 6 kl. pamatskola; Aglonas zēnu ģimnāzija; Garīgais seminārs; LU fizikas matemātikas fak. Apcietinājumā un nometinājumā (1953.g. – 1960.g.). Garīgā semināra rektors no 1969.g. līdz mūža beigām. Konsekrēts par bīskapu 1972.g. 12.05. Miris 1986.g. 27.09.

Garīgais brīvdāls.
Tis sveiks paldis par vēstuli:
Prīcājis ka vīri asat atkou varali:
Tis sveizi sveicu ppusies Lieldienu
svēt pūs nu vēlējis vīrius daudus
pūcas nu laimes.
Mōtei it gūpisi. Stipri sojs
mōga nu mugura. Nīcō dāus
vairāks ēst. Pa vīstobes jē vėl
stai goj.
Leontina naseņ atgūja nu slim-
neicas. Jau tēls vīzi beja brīkas
operacija. Nu vėl napsaveica
oti roka tū su strōtēt nu atkou
nīp lēsa sīves. Bet es kai esels
vīlks nīpas nostas.
da ģimēnīn nīcōnīus
A. M. 15. B. Zondaks

Braucot no Balviem uz Viļaku, jau pāri pusceļam ir Stompaki, kādreiz ciems, tagad tikai divas apdzīvotas mājas. Ja mana mūža pirmajos skolas gados bija kaut kas aizraujošs, tad tā bija jaunatnes teātra izrāde «Brālītis un Karlsons, kas dzīvo uz jumta.» Gandrīz visi atceras kas tēloja Karlsonu, bet kas tēloja Brālīti, zina retais. Stompaku ciems ir dzimtā vieta **Tamārai Soboļevai**.

Tepat Stompakos dzimis keramiķis **Leontīns Cīrulis**. Mums vietējiem ļoti labi zināms viņa tēvs Donats Cīrulis. Leontīnam raksturīgs savs rokraksts. Kādu brīdi aizrāvās ar sīkplastiku. Leontīna Cīruļa spēja aizraut ar keramiku jaunatni ir īpaša viņam raksturīga iezīme.

Viļakas pievārte - Kravaļi. Braucot pa ceļu aiz ielejas redzama balta dzīvojamā māja un liela saimniecības ēka. Šeit dzimtene Latvijas mūzikas akadēmijas klavieru un kameransambļu katedras profesora Jāņa Maļeckā mātei. Jānis Maļeckis arī mākslinieku savienības biedrs – gleznotājs.

Kravaļu ciemam kaimiņu ciems Ilziņi. Te dzimusi folkloras teicēja **Margarita Šakina**. Lauku dzīves veids, Viļakas baznīca, dabiskā vide sekmēja Margaritas dziedāšanas prasmes. Arī ticīgā ģimene noteikti veicināja dziedātprieku, kas vēlāk rezumējās Šķilbēnu etnogrāfiskā ansambļa dibināšanā un sekojošos darbos.

Viļakai otrā pusē Birznieku ciemā dzimis mums tik ļoti zināmais dziesmu autors, muzikants, sporta dzīves organizators **Ainis Šaicāns**. Arī grupa Leijerkastnieki ir Aiņa Šaicāna lolojums.

Solas ciemā 1907.g. dzimusi teicēja tautas dziesmu zinātāja un dziedātāja **Marija Golubova**. Viņas dziedājumam piemītis seno dziedāšanas tradīciju autentiskums un izloksnes tīrība. Latvijas Kultūras ministrijas balvas laureāte par spilgtu devumu tautas folklorā.

Solas ciemā dzimis ievērojamais ārsts narkologs **Emilijans Brokāns**. Absolvējis Mežvidu 8 gadīgo skolu. Pēc studijām medicīnas institūtā pievērsies narkologa specializācijai. Izveidojis atturības klubu Avante. Bija dedzīgs veselīga dzīvesveida piekritējs un popularizētājs.

Sosnīcu ciems pavisam netālu no Solas. Te dzimtene kādreizējā LTV ģenerāldirektora, tagad Rīgas domes deputāta Olafa Pulka mātei Albīnai Pulkai/Putilovai/.

Sosnīcas ir dzimtene arī politiķa, jurista, diplomāta Edgara Bondara mātei Lūcijai Bondarei/Putilovai/. Māte bija pazīstama latviešu valodas skolotāja.

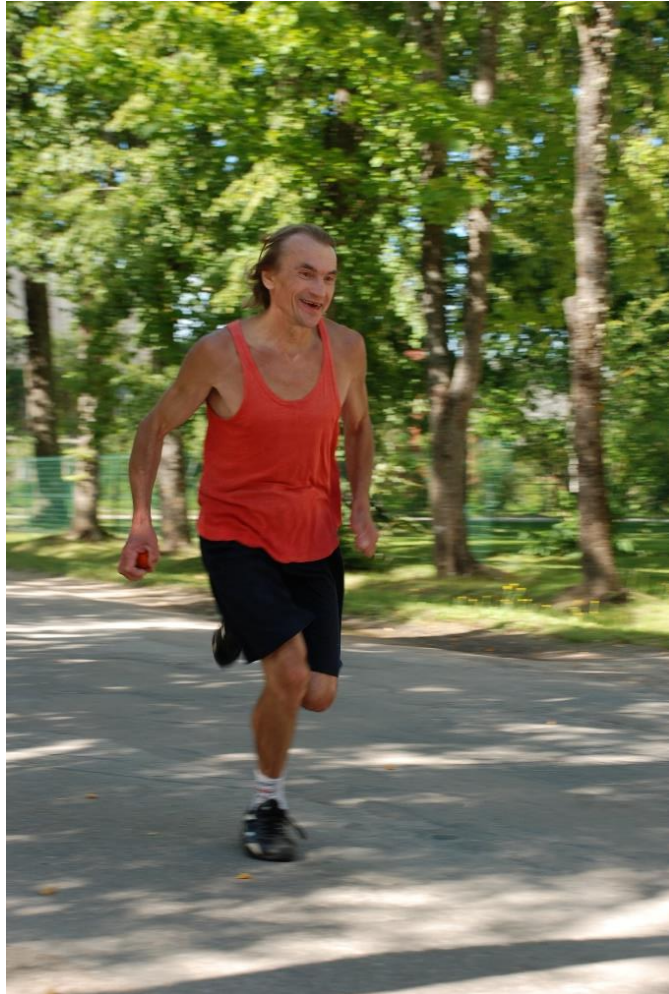

Birznieku ciems ir dzimtene katoļu prāvestam Jēkabpils dekanāta dekānam **Jānim Bratuškinam**. Grūtā bērnība - agri nomira māte, un dievbijīgā vecmamma ievadīja zēna apziņu garīgajā pasaulē. Viļakas majestātiskā baznīca, garīgās dziesmas, arī tautasdziesmas, jau no bērnības virzīja viņu nākamās profesijas virzienā.

Meirova. Ciems Viļakas pievārtē.

Kurš gan Latvijā nebūs dzirdējis par **Vili Bukšu**. Viens no LTF aktīvistiem, pīļu kompleksa «Gulbis» vadītājs, laika zīmju vērotājs, dzejoļu un gleznu radītājs.

Skaistais Vēdeniešu ciems. Mitrakalns, ūdensdzirnavas, Vjadas upe. Krustceļi. Šajā ciemā šūpulis kārts vecākiem, kuru atvases plaši pazīstamas. Tagadējā tieslietu ministra un JKP vadītāja tēvs nāk no Vēdeniešu ciema.

Žurnālista Ata Klimoviča vecāmamma arī dzimusi Vēdeniešu ciemā.
„Vecāsmātes stāsti mani izmācījuši nemērīt dzīvu cilvēku ar pārāk taisnu
olekti.”

Valdis Bušs dzimis Susāju pagasta Mazās Pokšovas ciemā. Dzīves līkloči izvizinājuši Valdi Bušu pa visdažādākajām vietām Rīga-Sibīrija-Jūrmala... Viņa patiesais redzējums uz lietām kā tās notiek un kā vajadzētu patiesi sajūsmināja.

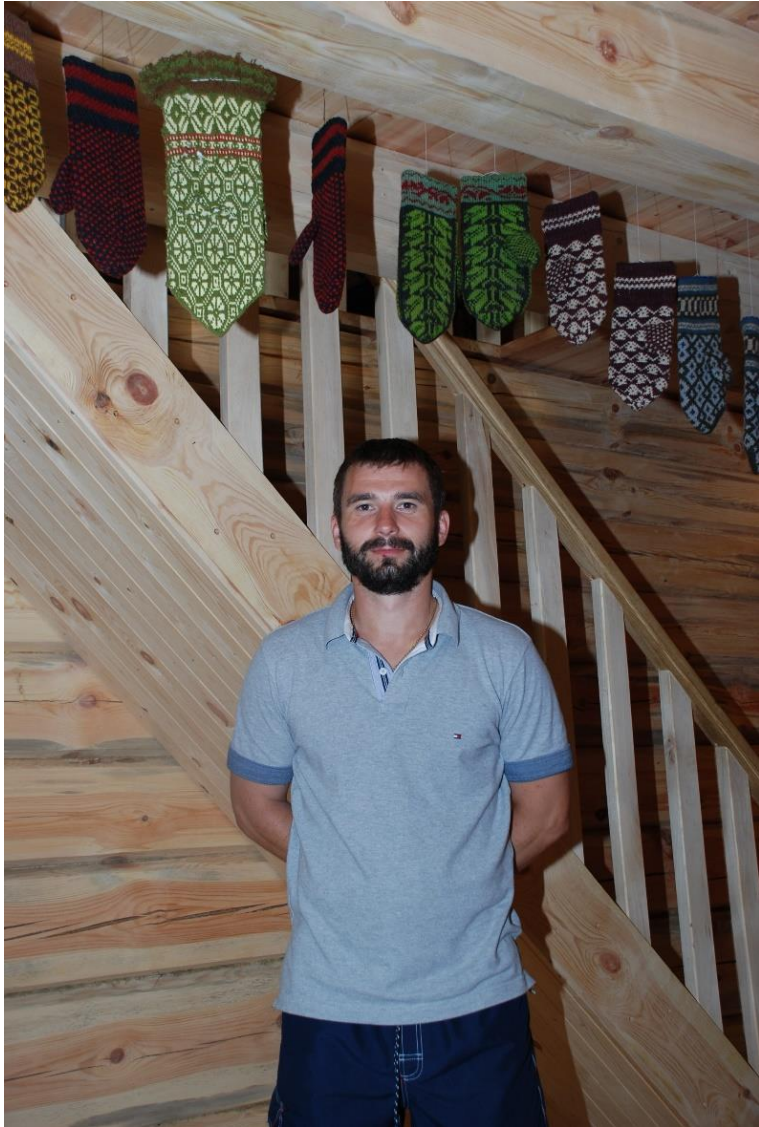
Valerjans Dadžāns dzimis Jauju ciemā 1932.g. 11.februārī. Gleznotājs autodidakts.

Tepenīca. **Māris Kaldavs** Latvijas Republikas 2.ranga aizsardzības atašējs Dānijas Karalistē, Somijas Republikā, Norvēģijas Karalistē un Zviedrijas Karalistē senči puse nāk no Tepenīcas, esot dzīvojuši tur jau sen. Tepenīcā dzīvoja vecvecāki Jāzeps un Anna Dvinski. Viņiem bija 3 bērni - Milija, Salomeja un Aloizs. Milija ir mana vecā mamma, precējās ar Ignatu Supi no Šķilbēniem. Mana mamma ir viņu meita, Valentīna Supe. Kārlīšu Ninai Supei un Annai Bizūnei māsīca.

Edgars Masaļskis. Māte Biruta dzimusi Susāju pagasta Plešavas ciemā, tēvs Jānis Viļakā, bet tēva vecvecāki Susāju pagasta Svilpovā.

Irikavas ciems ir kinooperatora **Viļa Ivanovska** senču zeme. Beidzis Kupravas pamatskolu, Balvu vidusskolu, Maskavas valsts kinematogrāfijas institūtu. Bija operators animācijas filmai „Kā es braucu Ziemeļmeitas lūkoties”. Kas 1980.g. saņēma pirmo Lielā Kristapa balvu par labāko operatora darbu.

Uģis Bratuškins arhitekts, Dr. arch., Rīgas Tehniskās universitātes profesors, Arhitektūras fakultātes dekāns (kopš 2007.g.). Vecvecāki nāk no Keišu ciema.

Dr. paed. **Indra Odiņa** ir Latvijas Universitātes Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātes profesore, vadošā pētniece, topošās profesionālās bakalaura studiju programmas “Skolotājs” direktore. Zinātniskās intereses saistās ar augstskolas pedagoģiju, skolotāju izglītību un tālākizglītību, mācībspēku profesionālo pilnveidi, skolotāja profesionālo identitāti un pedagoģisko meistarību. Kopš 2013. gada ir vairāk kā 25 publikāciju autore. Dzimusi Vēdeniešu ciemā. Žīguru pamatskola, Viļakas vidusskola, LU.

Jānis Supe šobrīd ir direktora vietnieks Biznesa vadības koledžā, Latvijā. Vairāk nekā 10 gadu pieredze Latvijas Augstākajā tiesā. Spēcīgas zināšanas un pieredze starptautisko projektu vadībā, tiesu sektorā, dokumentu vadībā un augstākās izglītības sektorā (studiju programmu lekcijas un administrēšana). Šobrīd studē doktora grādu ekonomikā Latvijas Universitātē. «Aizraujos ar darbu, ko daru.» Dzimis Garstērdeles ciemā, beidzis Balvu vidusskolu.

Vilnis Jakovļevs. Vecvecāki no Susāju pagasta Tepenīcas. Meža un koksnes produktu pētniecības un attīstības institūts. Mēbeļu un virsmu apdares testēšanas sektora vadītājs.

Vēdeniešu pamatskolā savulaik bija skolotāja Paeglīte. Nu jau tajā saulē esošais Stūrīšu ciema iedzīvotājs Boļeslavs Kuzmans atcerējās. Kopgalda skolā nebija, katrs ēda to, ko māte no mājām līdzī bija iedevusi. Mēs bijām liela ģimene ne katru reizi mātei bija ko līdzī iedot. Skolotāja Paeglīte, redzot, ka man nav ko ēst, nolauza no savas maizes un man dodot teica: «Kuzman, ņem ēd...». Jau stipri sirmajam vīram šo stāstot aizvien acīs bija asaras.

